

Rīcības plāns
PAMATNOSTĀDŅU „ĢIMENES VALSTS POLITIKAS PAMATNOSTĀDNES 2011. – 2017.GADAM”
ĪSTENOŠANAI 2015. – 2017.GADAM

I. Plāna kopsavilkums

Rīcības plānā iekļauta informācija atbilstoši Pamatnostādnēs noteiktajiem rīcības virzieniem.

II. Esošās situācijas raksturojums

Esošās situācijas izvērtējumu skatīt informatīvajā ziņojumā „Ģimenes valsts politikas pamatnostādņu 2011. – 2017.gadam īstenošanas vidusposma (2012.-2014.gadā) novērtējums”.

Plāna mērķis	Turpināt īstenot Pamatnostādnēs noteiktā virsmērķa, proti, veicināt ģimeņu nodibināšanu, stabilitāti, labklājību un sekmēt dzimstību, kā arī stiprināt laulības institūciju un tās vērtību sabiedrībā, sasniegšanu un risināt identificētās problēmas
Politikas rezultāts/-i un rezultatīvais rādītājs/-i	<ol style="list-style-type: none"> 1.Palielinās noslēgto laulību skaits (noslēgto laulību skaits uz 1000 iedzīvotājiem -) 2.Palielinās reģistrētā laulībā dzimušo bērnu skaits (reģistrētā laulībā dzimušo bērnu īpatsvars, % -) 3.Samazinājies bērnu skaits, kuriem nav noteikta paternitāte (jaundzimušo, kuri dzimšanas reģistrā ierakstīti bez tēva, īpatsvars, % - ; jaundzimušo, kuri dzimšanas reģistrā ierakstīti ar paternitātes atzīšanu, īpatsvars, % -) 4. Palielinājies dzimstība (jaundzimušo skaits uz 1000 iedzīvotājiem - ; ārpusķermeņa apaugļošanas rezultātā dzimušo bērnu skaits -) 5.Palielinājies dzimstība ekonomiski aktīvajās ģimenēs (vecāku pabalsta saņēmēju skaits (vidēji gadā) -) 6.Samazinājies abortu skaits (mākslīgo abortu uz 1000 jaundzimušajiem skaits -) 7.Palielinājies atbalsts ģimenēm ar bērniem mājokļa iegādei (Latvijas Hipotēku un zemes bankas ģimenēm ar bērniem hipotekāro kredītu saņemšanai mājokļa iegādei vai būvniecībai piešķirto galvojumu skaits - ; noslēgto ilgtermiņa īres līgumu skaits) 8.Palielinājies adopcija (adoptētāju skaits - ; adoptēto bērnu Latvijā īpatsvars, 5 - ; adoptēto bērnu uz ārvalstīm īpatsvars, % -) 9.Uzlabojas bērnu atfīstībai un audzināšanai labvēlīgi apstākļi (mājās gūtu bērnu (0-17) traumatisma gadījumu īpatsvars, % - ; aukļu dienestu pašvaldībās skaits, kurās piesaistīts valsts finansējums -) 10. Uzlabojas ģimeņu vērtējums par valsts nodrošināto atbalstu ģimenēm ar bērniem (iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir apmierināti ar valsts atbalstu ģimenēm ar bērniem, % -) 11.Pieaug ģimeņu ar bērniem apmierinātība ar dzīves kvalitāti (aptaujāto iedzīvotāju, kuru aprūpē ir bērni un kuri ir apmierināti ar sadzīves apstākļiem, īpatsvars, % -) 12.Komersanti ir „Ģimenei draudzīgāki” (komersantu skaits, kuriem piešķirts „Ģimenei draudzīga komersanta” statuss -) 13.Samazinās nabadzības riskam pakļauto ģimeņu īpatsvars (nabadzības riska indekss mājāsaimniecībām ar apgādībā esošiem bērniem, % -) 14.Samazinājies šķirto laulību skaits (šķirto laulību skaits uz 1000 iedzīvotājiem - ; pie zvērinātiem notāriem šķirto laulību skaits -) 15.Uzlabojas vardarbības ģimenē atpazīstamība, pieaug gadījumu atklāšanas un ziņošanas skaits (ierosināto krimināllietu skaits par nodarījumiem pret tuviniekiem - ; no vardarbības ģimenē cietušo personu, kuras ieguvušas traumas un vērsušās veselības aprūpes iestādēs, skaits - ; bērnu skaits, kuru vecākiem ar bāriņtiesas lēmumu pārtrauktas aizgādības tiesības, ja konstatēta vecāku

		<p>vardarbība pret bērnu vai ir pamatotas aizdomas par vardarbību pret bērnu; apmācīto speciālistu skaits gadā - ; augstākās izglītības iestāžu skaits, kuru piedāvātajosursos tiek iekļauti jautājumi par vardarbību pret bērniem un vardarbību ģimenē - ; no vardarbības, t.sk. no vardarbības ģimenē, cietušo bērnu, kuriem nodrošināta rehabilitācija un atkārtotā rehabilitācija, skaits - un šo bērnu īpatsvars, kuri cietuši no vecākiem un likumiskajiem pārstāvjiem - ; no vardarbības cietušo pieaugušo, kuriem nodrošināta rehabilitācija, skaits - ; vardarbības veicēju, kuriem nodrošināta rehabilitācija, skaits -)</p> <p>16.uzlabojas no vardarbības ģimenē cietušajiem sniegtie pakalpojumi un starpinstitucionālā sadarbība, speciālistu rīcība vardarbības gadījumos ir standartizēta (krīzes centru skaits, kuri sniedz rehabilitācijas pakalpojumus pilngadīgām personām, kuras cietušas no vardarbības, -)</p> <p>17.Bāreņu un bez vecāku gādības palikušajiem bērniem vairāk iespēju augt ģimeniskā vidē (ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu īpatsvars vecuma grupā 0-17, % - ; ārpusģimenes aprūpes institūcijās ievietoto bērnu īpatsvars, % - ; aizbildņu ģimenē ievietoto bērnu īpatsvars, % - ; audžuģimenēs ievietoto bērnu īpatsvars, % - ;)</p> <p>18.Ārpusģimenes aprūpes iestādē esošiem jauniešiem palielinājusies iespēja praktizēties patstāvīgai dzīvai (ar valsts finansiālo atbalstu izveidoto „jauniešu māju” skaits ārpusģimenes aprūpes institūcijās -)</p>					
1. Rīcības virziens: mērķis		ĢIMENES DIBINĀŠANA UN LAULĪBA: veicināt atbalstu uzskatam, ka laulībā balstīta ģimene ir vērtība					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Provizoriskās izmaksas (norādot avotu – valsts, pašvaldības, ES)	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš (ar precizitāti līdz pusgamam)
1.1. Sekmēt, lai bērni apgūtu un spētu pielietot praksē izglītības standartos paredzētās zināšanas, kas ir saistītas ar jautājumiem par ģimeni, laulību, tās lomu un nozīmīgumu							
1.1.1.	Sagatavot mācību un metodiskos līdzekļus kompetenču pieejā balstītā mācību satura ieviešanai, akcentējot vērtībuzglītības jautājumus, tostarp par ģimeni, laulību, tās lomu un nozīmīgumu	Veicināta izglītojamo izpratne par ģimeni un laulībām kā vērtību un atbildīga lēmuma pieņemšanu, nākotnē veidojot savu ģimeni	Izstrādāti 2 mācību un metodiskie līdzekļi (1 pamatizglītībā, 1 vidējā izglītībā)	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	VISC		31.12.2015.
1.1.2.	Izstrādāt kompetenču pieejā veidotu izglītības saturu (valsts standarti, mācību priekšmetu programmas, mācību un metodiskie līdzekļi, pedagogu profesionālās			ESF (SAM 8.3.1.)	IZM		01.09.2018.

	kompetences pilnveide)						
1.1.3.	Izstrādāt Cilvēkdrošības mācību saturu (IAP Rīcības virziens 1.1.5. uzdevums).			Nepieciešams papildus valsts budžeta finansējums (JPI)	IZM		
1.2. Izveidot informatīvus materiālus un apmācību programmu personām, kuras gatavojas reģistrēt laulību dzimtsarakstu nodaļā							
1.2.1.	Vērtēt iespējas, kā īstenot praksē apmācību programmu personām, kuras gatavojas reģistrēt laulību dzimtsarakstu nodaļā	Apzināts nepieciešamais finansējums, izvērtētas iespējas apmācību programmas ieviešanai praksē			TM	LM, LPS, VARAM, dzimtsarakstu nodaļas	
1.3. Izveidot informatīvus materiālus un apmācību programmu par iespējamām tiesiskajām sekām ģimenē, kura nedzīvo laulībā, it īpaši attiecībā uz bērniem							
1.3.2.	Nodrošināt informatīvu materiālu par iespējamām civiltiesiskajām sekām personām, kuras nedzīvo laulībā, it īpaši attiecībā uz bērniem	Veicināta sabiedrības informētība	Informatīvs materiāls elektroniskā formātā	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	LM	TM, VBTAI	31.12.2016.
	Veikt pētījumu par ierobežojumiem nereģistrētā kopdzīvē dzīvojošiem partneriem	Apzināta nereģistrēto laulību problemātika	Pētījums		PKC		31.12.2015.
1.4. Izvērtēt iesnieguma par laulības noslēgšanu elektronisku iesniegšanas iespēju ¹							
1.4.1.	Izvērtēt iesnieguma par laulības noslēgšanu elektronisku iesniegšanas dzimtsarakstu nodaļās iespēju	MK lēmums par tālāku rīcību, lai nodrošinātu iespēju iesniegumu par laulības noslēgšanu dzimtsarakstu nodaļās iesniegt elektroniski	MK iesniegts informatīvais ziņojums	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	TM	VARAM, LPS	31.12.2015.
1.4.2.	Gadījumā, ja tiek atzīts par lietderīgu un ekonomisku, izstrādāt mehānismu iesnieguma par laulības noslēgšanu elektroniskai	Nodrošināta iespēja iesniegumu par laulības noslēgšanu dzimtsarakstu nodaļās iesniegt elektroniski	1. Sagatavots rīcības plāns, lai nodrošinātu iespēju iesniegumu par laulības noslēgšanu iesniegt elektroniski.	Informācija par pasākuma izpildes izmaksām tiks iekļauta	TM	VARAM, LPS, SM	Izpildes termiņš atkarīgs no MK lēmuma, izskatot attiecīgo informatīvo ziņojumu (1.4.1.pasākums).

¹ Pamatnostādnēs noteiktā uzdevuma nosaukums precizēts atbilstoši saņemtajiem priekšlikumiem rīcības plāna 2015.-2017.gadam izstrādes procesā

	iesniegšanai, izveidota sistēma tās ieviešanai		2. Nepieciešamības gadījumā veikti grozījumi normatīvajos aktos. 3. Veikti sabiedrības informēšanas pasākumi par iespēju iesniegumu par laulības noslēgšanu iesniegt elektroniski.	attiecīgajā informatīvajā ziņojumā (1.4.1.pasākums).			
1.5. Ieviest atvieglojumus personām, pēc laulības noslēgšanas, uzvārda maiņas gadījumā valsts un pašvaldību iestāžu izsniedzamo dokumentu nomaīņai un pārreģistrācijai valsts un pašvaldību informācijas sistēmās (piemēram, nodrošināt elektroniskas pieteikšanās iespēju attiecīgā pakalpojuma (dokumenta) saņemšanai, samazināt maksu vai valsts nodevu) ²							
2. Rīcības virziens: mērķis		<u>ĢIMENES DZĪVES PLĀNOŠANA UN BĒRNA IENĀKŠANA ĢIMENĒ:</u> 1.palielināt materiālo atbalstu ekonomiski aktīvām ģimenēm 2.mazināt reproduktīvās veselības riskus 3.veicināt adopciju					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Provizoriskās izmaksas (norādot avotu – valsts, pašvaldības, ES)	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš (ar precizitāti līdz pusgamam)
2.1.1. Paaugstināt iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumu par apgādībā esošu personu likmi, paredzot, ka tās apmērs veido 50% no minimālās mēneša darba algas vai ieviest diferencētu iedzīvotāju ienākuma nodokļa īstenošanas politiku							
2.1.1.1.	Paaugstināt iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojuma par apgādībā esošām nepilngadīgām personām apmēru atbilstoši likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 13.panta pirmās daļas 1.punktam (izņemot c) un d) apakšpunktus), paredzot, ka	MK lēmums par ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamā minimuma un atvieglojuma par apgādībā esošu personu paaugstināšanu	1. MK iesniegts konceptuāls ziņojums par ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamā minimuma un atvieglojuma par apgādībā esošu personu paaugstināšanas modeli 2. MK iesniegti grozījumi normatīvajos		FM	LM	31.12.2017.

² Uzdevums izpildīts iepriekšējā rīcības plāna periodā. Nav plānots piedāvāt jaunus pasākumus 2015.-2017.gadam.

	šis atvieglojums sastāda vismaz 50% no minimālās mēneša darba algas vai ieviest diferencētu iedzīvotāju ienākuma nodokļa īstenošanas politiku		aktos				
2.1.1.2.	Izvērtēt iespēju paaugstināt iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumus par apgādībā esošajiem bērniem, ar iespēju iedzīvotājiem ar zemiem ienākumiem kompensēt neizmantoto iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumu	MK lēmums par iespējām palielināt iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumus par apgādībā esošajiem bērniem	Izstrādāts un iesniegts MK Konceptuāls ziņojums	Izmaksas būs atkarīgas no MK lēmuma	FM	VID, LM	30.04.2015.
2.1.1.3.	Mazinot ienākumu nevienlīdzību, izstrādāt priekšlikumu diferencētā neapliekamā minimuma ieviešanai, sākot ar 2016.gadu, kompleksi izvērtējot iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumus un darbaspēka nodokļu sloga mazināšanu	MK lēmums par iespējām ieviest diferencētu neapliekamo minimumu	Izstrādāts un iesniegts MK konceptuāls ziņojums.	Izmaksas būs atkarīgas no MK lēmuma	FM	VID, LM	30.04.2015.
2.1.2. Noteikt un īstenot risinājumus, lai sekmētu mājokļa pieejamību vai atbalstu mājokļa renovācijai ekonomiski aktīvām ģimenēm							
2.1.2.1.	Izvērtēt nepieciešamās tiesiskā regulējuma izmaiņas, lai uzsāktu mājokļu atbalsta programmas īstenošanu	MK lēmums par mājokļa atbalsta programmas uzsākšanu	Iesniegts MK informatīvais ziņojums par nepieciešamajām tiesiskā regulējuma izmaiņām		EM	TM, FM	01.07.2015.
2.1.2.2.	Izvērtēt iespējas pilnveidot mājokļa atbalsta sistēmu ģimenēm	MK lēmums par turpmāko rīcību, lai pilnveidotu mājokļa sistēmu ģimenēm, t.sk. ģimenēm ar trīs un vairāk bērniem	Iesniegti MK priekšlikumi par iespējām pilnveidot mājokļa atbalsta sistēmu ģimenēm		EM	LM, VARAM	31.12.2016.

2.1.3. Izvērtēt iespēju ieviest ārstniecības iestāžu vai ārstniecības personu sniegtās informācijas par bērna dzimšanu, kas apliecina dzimšanas faktu un kurā norādīts bērna dzimums, dzimšanas vieta un laiks, mātes vārds un uzvārds, automatisku reģistrēšanu no ārstniecības iestādēm dzimtsarakstu nodaļās, neiesaistot bērna vecākus ³							
2.1.3.1.	Veikt situācijas analīzi, izvērtējot ārstniecības personu un iestāžu spējas sniegt informāciju, un sagatavot pasākumu plānu	Veikts situācijas izvērtējums, sagatavots turpmākās rīcības plāns informācijas nodošanai	MK iesniegts informatīvais ziņojums		TM, VM	LM, LPS	31.12.2017.
2.1.3.2.	Ja MK atbalsta automatisku datu apmaiņu par bērna dzimšanu, noteikt informācijas aprites kārtību	Noteikta informācijas aprites kārtība	MK iesniegti: 1.grozījumi Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likumā, 2.grozījumi MK 04.04.2006. noteikumos Nr.265 „Medicīnisko dokumentu lietvedības kārtība”		TM, VM	LM, LPS	Pasākumu izpilde ir aktuāla, bet finanšu līdzekļu nepietiekamības dēļ to īstenošana nav iespējama līdz Pamatnostādņu darbības perioda beigām
2.1.3.3.	Ja MK atbalsta automatisku datu apmaiņu par bērna dzimšanu, veikt nepieciešamās darbības informācijas sistēmu savietojamībai	Nodrošināta informācijas sistēmu savietojamība	Sagatavota tehniskā specifikācija izmaiņām Jaundzimušo reģistrā un Vienotajā Civilstāvokļa aktu reģistrācijas informācijas sistēmā		PMLP, VM	LM, VARAM, LPS, TM	
2.1.8. Informēt topošos un jaunus vecākus par bērnu traumatisma profilakses jautājumiem ⁴							
2.1.8.1.	Uzlabot sadarbību starp dzemdību nodaļām un ģimenes ārstiem, nodrošinot, ka dzemdību nodaļa savlaicīgi	Organizēta diskusija starp ģimenes ārstiem un dzemdību nodaļu speciālistiem	Sagatavoti priekšlikumi sadarbības uzlabošanai	Esošā valsts budžeta ietvaros	VM		01.07.2017.

³ Rīcības plāns pamatnostādņu „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam” īstenošanai 2012. – 2014.gadam starpministriju (starpinstitūciju) saskaņošanas laikā panākta vienošanās, par uzdevuma redakcijas nosaukuma maiņu, lai uzdevums būtu skaidrāk saprotams.

⁴ Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam ietvaros tiek īstenoti pasākumi (4.2.pasākums „Izglītēt vecākus un ārstniecības personas par biežākajiem traumu cēloņiem bērniem un drošības pasākumiem traumu profilaksei” – atbildīgais ir SPKC.

	informē ģimenes ārstu par jaundzimušo						
2.1.8.2.	Pilnveidot mazu bērnu patronāžas (ārstniecības personu mājas vizītes) sistēmu	Veikts izvērtējums par optimālo patronāžu skaitu, ilgumu un veidu un attiecīgi precizēti normatīvie akti	1. Iesniegts MK informatīvais ziņojums par pašreizējo situāciju, kā tiek īstenotas MK 2013.gada 17.decembra noteikumu Nr.1529 1.pielikumā noteiktajam tiek īstenotas ģimenes ārsta un māsas vai ārsta palīga mājas vizītes un kādi ir nepieciešami uzlabojumi 2. Izstrādātas vadlīnijas ģimenes ārstiem un māsām par rīcību situācijā, ja ir aizdomas par vardarbību 3.MK iesniegti grozījumi normatīvajos aktos		VM	LM	31.12.2016.
2.1.4 ⁵ . Īstenot citus atbalsta pasākumus ekonomiski aktīvām ģimenēm							
2.1.4.1.	Izvērtēt iespēju mikrouzņēmumos strādājošajiem vecākiem, kuri gūst arī citus ienākumus, piemērot atvieglojumus par apgādībā esošiem bērniem	MK lēmums par iespējām mikrouzņēmumos strādājošiem vecākiem piemērot atvieglojumus par apgādībā esošiem bērniem	Iesniegts MK informatīvais ziņojums		LM	FM, EM	01.09.2015.
2.1.4.2.	Izvērtēt iespējas samazināt daudz bērnu ģimenēm nekustamā īpašuma nodokli un transportlīdzekļa nodokli	MK lēmums par iespējām samazināt daudz bērnu ģimenēm nekustamā īpašuma nodokli un transportlīdzekļa nodokli	1.Iesniegts MK informatīvais ziņojums 2. MK pozitīva lēmuma gadījumā iesniegts MK likumprojekts		FM	LM, EM	30.06.2016.

⁵ Jauns, papildus uzdevums, lai norādītu pasākumus, kurus nav iespējams programmēt zem citiem uzdevumiem

2.1.4.3.	Pārskatīt iedzīvotāju ienākumu nodokļa attaisnoto izdevumu limitu un saturu	Palielināts iedzīvotāju ienākuma attaisnoto izdevumu limits	Iesniegts MK likumprojekts		FM	Visas ministrijas	30.06.2016.
2.1.4.4.	Izvērtēt iespēju paplašināt iedzīvotāju ienākuma nodokļa attaisnotajos izdevumos ietveramos izdevumus	MK lēmums par iedzīvotāju ienākumu nodokļa attaisnoto izdevumu satura paplašināšanu, ietverot izdevumus par interešu izglītības un profesionālās ievirzes izglītības programmu apguvi (sporta, mūzikas, mākslas skolas) bērniem un jauniešiem, kā arī izdevumus par ārstniecisko pakalpojumu izmantošanu (par olšūnu iegūšana (folikula iegūšana) punkcijas ceļā, kas ir plānveida veselības aprūpes pakalpojumi)	1. Iesniegts MK konceptuāls ziņojums 2. Grozījumi MK 2001. gada 31. jūlija noteikumos Nr. 336 "Noteikumi par attaisnotajiem izdevumiem par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem"		FM	IZM, VM, LM	1. 2. 31.12.2017.01.11.2018.
2.1.4.5.	Veicināt lēmumu par pirmā bērna radīšanu sievietēm pēc 35 gadu vecuma	Tiešā un potenciālā mērķgrupa informēta ne tikai par ierobežojumiem/ riskiem, ko rada grūtniecība 35+, bet arī par šāda modeļa (pirmais bērns pēc 35 gadu vecuma) arvien lielāku izplatību sabiedrībā, par daudzveidīgajām iespējām samazināt riskus (veselīga un aktīva dzīvesveida nozīme, valsts atbalsts augļa agrīnu pārbaužu veikšanai), ieguvumiem sievietes veselībai			VM		Visā periodā
2.2.3. Izvērtēt un ieviest atbalsta pasākumus neplānotas grūtniecības, grūtniecības pārtraukšanas, negatīvas dzemdību pieredzes, pāragra bērna zaudējuma un neauglības problēmu gadījumos ⁶							
2.2.4. Popularizēt veselīgu dzīvesveidu. Informēt sabiedrību par reproduktīvās veselības apdraudējumiem un riskiem, kas palielina neauglību un bērna iedzimtu anomāliju							

⁶ Rīcības plānā 2015.-2017.gadam 2.2.3. uzdevumam „Izvērtēt un ieviest atbalsta pasākumus neplānotas grūtniecības, grūtniecības pārtraukšanas, negatīvas dzemdību pieredzes, pāragra bērna zaudējuma un neauglības problēmu gadījumos” atsevišķi pasākumi netiek plānoti, jo pasākumi tiks īstenoti Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam ietvaros.

risku (vecāku uzturs, vide, vecums, nepareiza kontracepcijas līdzekļu lietošana u.c.) ⁷							
2.3.6. Informēt sabiedrību par adopcijas procesu, popularizēt adoptētāju labo pieredzi							
2.3.6.1.	Popularizēt adopciju, t.sk., adoptētāju labo pieredzi	Veicināta sabiedrības informētība	Informēšanas kampaņas	Kārtējam gadam piešķirtā LM pamatbudžeta (programmas kods 22.00.00. Bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšana) ietvaros (valsts) un ESF finansējums SAM 9.2.2. “palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību	LM		Ikgadēji

⁷ Rīcības plānā 2015.-2017.gadam 2.2.3. uzdevumam „ Popularizēt veselīgu dzīvesveidu. Informēt sabiedrību par reproduktīvās veselības apdraudējumiem un riskiem, kas palielina neauglību un bērna iedzimtu anomāliju risku (vecāku uzturs, vide, vecums, nepareiza kontracepcijas līdzekļu lietošana u.c.)” atsevišķi pasākumi netiek plānoti, jo pasākumi tiks īstenoti Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam ietvaros.

				personām ar invaliditāti un bērniem” pasākuma “Deinstitutionalizācija” ietvaros ⁸			
2.3.7 ⁹ . Īstenot citus pasākumus adopcijas veicināšanai ¹⁰							
2.3.7.1.	Ieviest apmācību programmu adoptētājiem, lai personu sagatavotu adopcijas procesam	Nodrošinātas adoptētāju apmācības	MK iesniegti grozījumi MK 11.03.2003. noteikumos Nr.111 „Adopcijas kārtība”	2016.g. – 66 928 EUR 2017.g. – 70 310 EUR 2018.g. – 70 310 EUR	LM		01.12.2015.
2.3.7.2.	Palielināt atbalstu bērna pirmsadopcijas aprūpes laikā, kad adoptētājs dodas atvaļinājumā bez darba samaksas saglabāšanas	Palielināts atbalsta bērna pirmsadopcijas aprūpes laikā	1.MK iesniegti grozījumi MK 22.12.2009. noteikumos Nr.1534 „Kārtība, kādā piešķir un izmaksā atlīdzību par adoptējamā bērna aprūpi” 2.MK iesniegti grozījumi Valsts sociālo pabalstu likumā, likumā „Par	2016.g. – 21 703 EUR 2017.g. – 88 747 EUR 2018.g. – 88 747 EUR	LM		1. 01.12.2015. 2. 01.12.2016.

⁸ Saskaņā ar MK noteikumiem Nr..... "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.2.2.specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem" pasākuma "Deinstitutionalizācija" īstenošanas noteikumi" (izsludināts VSS 30.10.2014. Nr.987) aktivitātes kopējais finansējums ir EUR 47 209 260, tai skaitā ESF finansējums – EUR 40 127 871 un valsts budžeta finansējums – EUR 7 081 389. Aktivitātes ieviešēji ir Plānošanas reģioni un atbilstoši noteikumu 10.punktam kopējo finansējumu sadala: Rīgas plānošanas reģionam – EUR 18 878 169; Latgales plānošanas reģionam – EUR 8 278 914; Vidzemes plānošanas reģionam – EUR 4 331 134; Kurzemes plānošanas reģionam – EUR 6 285 281 un Zemgales plānošanas reģionam – EUR 5 709 424. MK noteikumi arī nosaka visas atbalstāmās darbības projekta ieviešanā, kur ir plānots arī īstenot informatīvus un izglītojošus pasākumus sabiedrības attieksmes maiņai, audžuģimeņu, adoptētāju un aizbildņu skaita palielināšanai.

⁹ Jauns, papildus uzdevums, lai norādītu pasākumus, kurus nav iespējams programmēt zem citiem uzdevumiem

¹⁰ Uzdevumā iekļauto pasākumu īstenošana plānotajos termiņos iespējama, ja tiek atbalstīta papildus finansējuma piešķiršana 2016.gadam.

			maternitātes un slimības apdrošināšanu”, MK 11.03.2003. noteikumos Nr.111 „Adopcijas kārtība”, MK 22.12.2009. noteikumos Nr.1534 „Kārtība, kādā piešķir un izmaksā atlīdzību par adoptējamā bērna aprūpi”				
2.3.7.3.	Bērna pirmsadopcijas aprūpes laikā par personu veikt sociālās apdrošināšanas iemaksas no valsts pamatbudžeta arī invaliditātes apdrošināšanai, kā arī dubultot iemaksu objektu pensiju un bezdarba apdrošināšanai	No 2016.gada nodrošināta invaliditātes apdrošināšanas stāža uzkrāšana bērna pirmsadopcijas aprūpes laikā un palielinātas iemaksas pensiju un bezdarba apdrošināšanai	MK iesniegti grozījumi likumā „Par valsts sociālo apdrošināšanu” un MK 05.06.2001. noteikumos Nr.230 „Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no valsts pamatbudžeta un valsts sociālās apdrošināšanas speciālajiem budžetiem”	2016.g.- 7 171 EUR 2017.g. – 7 601 EUR 2018.g. - 7 601 EUR	LM		1. 01.12.2015. 2. 01.12.2016.
2.3.7.4.	Ģimenē, kura adoptējusi bērnu vecumā līdz trim gadiem, vienam no adoptētājiem par Darba likuma 155.panta piektajā daļā piešķirto 10 kalendāra dienas ilgo atvaļinājumu piešķirt sociālās apdrošināšanas pabalstu (80% apmērā no pabalsta saņēmēja iemaksu algas	No 2016.gada apmaksāts 10 kalendāra dienu ilgs atvaļinājums ģimenei, kura adoptējusi bērnu vecumā līdz 3 gadiem, un atvaļinājuma laiks ieskaitīts sociālās apdrošināšanas stāžā	MK iesniegti grozījumi likumā „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu”	2016.g. – 33 523 eur 2017.g. – 35 292 EUR 2018.g. – 35 292 EUR	LM		01.12.2015.

3. Rīcības virziens: mērķis		ATBALSTS VECĀKU PIENĀKUMU ĪSTENOŠANAI ¹¹ : 1.dažādot darba un ģimenes dzīves saskaņošanas iespējas 2.mazināt šķēršļus preču, pakalpojumu un vides pieejamībai ģimenēm 3.mazināt apdraudējuma riskus bērna fiziskai un emocionālai integritātei					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Provizoriskās izmaksas (norādot avotu – valsts, pašvaldības, ES)	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš (ar precizitāti līdz pusgadam)
3.1.1. Veicināt bērnu dienas aprūpes formu daudzveidību – pašvaldību un privātie bērnudārzi, iestādes, kurās bērni var uzturēties neilgu laiku, aukļu dienests, bērnu pieskatīšana darba vietā u.c. alternatīvas							
3.1.1.1.	Ieviest principu „nauda seko bērnam” attiecībā uz pirmsskolas izglītības iestādēm no bērna pusotra gada vecuma un tiem bērniem, kuriem nav nodrošināta vieta pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs	Ieviests princips nauda seko skolēnam pirm skolā (<i>lēmums atkarīgs no koalīcijas padomē lemtā</i>)	MK iesniegti grozījumi: Izglītības likumā, MK 2009.gada 22.decembra noteikumos Nr.1616 „Kārtība, kādā aprēķina un sadala valsts budžeta mērķdotāciju pašvaldību un privātajām izglītības iestādēm bērnu no piecu gadu vecuma izglītošanā nodarbināto pirmsskolas izglītības pedagogu darba samaksai un pašvaldību vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestāžu pedagogu darba		IZM, VARAM	FM, LM, LPS, NVO	

¹¹ Pasākumi nabadzības un ienākumu nevienlīdzības mazināšanai Rīcības plānā 2015.-2017.gadam netiek iekļauti, jo tie tiks īstenoti atbilstoši koncepcijai „Par minimālā ienākuma līmeņa noteikšanu”.

			<p>samaksai”, MK 2009.gada 28.jūlija noteikumos Nr.836 „Pedagogu darba samaksas noteikumi” un MK 2011.gada 27.decembra noteikumos Nr.1037 „Kārtība, kādā valsts finansē pirmsskolas izglītības programmas bērniem no piecu gadu vecuma līdz pamatizglītības ieguves uzsākšanai un pamatizglītības un vidējās izglītības programmas, kuras īsteno privātās izglītības iestādes”</p>				
3.1.1.2.	Sniegt priekšlikumus bērnodārzu pieejamības problēmas risināšanai	MK lēmums par turpmāko rīcību bērnodārzu pieejamības problēmu risināšanai	MK iesniegti priekšlikumi problēmas risinājumam		VARAM	IZM, FM, LM	01.03.2015.
3.1.1.3.	Turpināt valsts atbalsta izmaksu pašvaldību pirmsskolas izglītības iestāžu rindu likvidēšanai arī pēc 2015.gada, saglabājot atbalstu bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem	Nodrošināta valsts atbalsta izmaksa pašvaldību pirmsskolas izglītības iestāžu rindu likvidēšanai	MK iesniegti grozījumi normatīvajos aktos		IZM		01.12.2015.
3.1.2. Uzlabot pirmsskolas vecuma bērniem pieejamos pakalpojumus ¹²							
3.1.2.1.	Nodrošināt bērniem no 4 gadu vecuma iespēju uz laiku apmeklēt grupas pirmsskolas izglītības iestādēs, kurās,	Bērnām (no 4 gadu vecuma), kuriem nav nodrošināta vieta pašvaldības PII, tiek piedāvāta iespēja uz konkrētu laiku, dienas			IZM		

¹² Pamatnostādnēs noteiktā uzdevuma nosaukums precizēts atbilstoši saņemtajiem priekšlikumiem

	skolotāja vadībā, atbilstoši bērna interesēm un vajadzībām tiek realizēta pamatprasmju attīstīšana un pieredzes pilnveidošana	daļu apmeklēt grupas pirmsskolas izglītības iestādēs (<i>Lēmums atkarīgs no koalīcijas padomē lemtā</i>).					
3.1.7. Veicināt valsts iestāžu darba laika elastību ¹³							
3.1.7.2.	Popularizēt valsts pārvaldes iestādēm elastīgā darba laika veidus un iespējas	Veicināta valsts pārvaldes iestāžu darba laika elastība	Informatīvs pasākums Valsts pārvaldes cilvēkresursu attīstības padomes ietvaros vai informatīvajā pēcpusdienā par valsts pārvaldes cilvēkresursu attīstības jautājumiem	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	VK		Reizi gadā
3.1.9. Veicināt atbalstu nodarbinātības uzlabošanai pēc bērna kopšanas atvaļinājuma – papildu karjeras attīstības atbalsta pakalpojumus, nepieciešamības gadījumā profesionālo pilnveidi vai pārkvalifikāciju un atbalstu darbā iekārtošanā ¹⁴							
3.1.9.1.	Nodrošināt informāciju par darba tirgus attīstības tendencēm, prognozēm un īstermiņa darba tirgus pieprasījumu, kas izmantojama bezdarbnieku apmācību un pārkvalificēšanās nodrošināšanai	NVA bezdarbnieku apmācību un pārkvalificēšanu veic jomās, kas atbilst darba tirgus pieprasījumam	LM izveidotās komisijas apstiprināts izglītības programmu, profesiju, sociālo un profesionālo pamatprasmju, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku, darba meklētāju un bezdarba riskam pakļauto personu apmācības, saraksts	Esošā finansējuma ietvaros (pamatbudžets)	LM	NVA, EM	Katru gadu līdz 1.jūlijam
3.1.9.2.	Izstrādāt individuālu pieeju NVA pakalpojumu sniegšanā	Sniedzot pakalpojumus NVA klientiem, tiek nodrošināta klienta individuālās situācijas izvērtēšana, t.sk., ņemot vērā bērnu vecumā līdz	Izstrādāti jauni metodiskie ieteikumi personām pēc bērna kopšanas atvaļinājuma, tai skaitā organizēti	Esošā finansējuma ietvaros (pamatbudžets un ESF)	LM	NVA	2016.-2020.gads

¹³ Pamatnostādnēs noteiktā uzdevuma nosaukums precizēts atbilstoši saņemtajiem priekšlikumiem rīcības plāna 2015.-2017.gadam izstrādes procesā

¹⁴ Pamatnostādnēs noteiktā uzdevuma nosaukums precizēts atbilstoši saņemtajiem priekšlikumiem rīcības plāna 2015.-2017.gadam izstrādes procesā

		pamatizglītības uzsākšanai pieskatīšanas pakalpojuma pieejamība	apmācību semināri karjeras konsultantiem; Izstrādātas jaunas e- apmācību programmas, ko var izmantot arī bērnu kopšanas atvaļinājumā esošās personas.	projekts)			
3.1.16. Atbalsīt bērnu ar funkcionāliem traucējumiem un ilgstoši slimojošu bērnu aprūpi mājās							
3.1.16.2. 15	Attīstīt „atelpas brīža” jeb īslaicīgās aprūpes pakalpojumu pie sociālo pakalpojumu sniedzējiem bērniem ar smagiem funkcionāliem traucējumiem (30 dienas gada laikā)	Nodrošināta īslaicīgās aprūpes pakalpojuma sniegšana	Pakalpojuma saņēmēju skaits - 400 bērni ar smagiem funkcionāliem traucējumiem	420 000 gadā t.i. 0,42 milj. (ES fondi un valsts budžets)	LM	plānošanas reģioni kā projekta īstenotājs	31.12.2016.
3.2.4. Veicināt ārpusskolas pasākumu pieejamību ¹⁶							
3.2.5. Attīstīt ģimenei draudzīga komersanta kustību							
3.2.5.1.	Informēt sabiedrību par ģimenei draudzīga komersanta statusu ikgadēji ieguvušajiem	Uzņēmumi ieguvuši ģimenei draudzīga komersanta statusu	Informācija LM mājas lapā un citos plašsaziņas līdzekļos	Kārtējam gadam piešķirtā LM pamatbudžeta (programmas kods 22.00.00. Bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšana) ietvaros	LM		Visā periodā
3.2.6. Attīstīt ģimenei draudzīgas atpūtas vietas iniciatīvu ¹⁷							

¹⁵ Mainīts nosaukums, sagatavojot rīcības plānu 2015.-2017.gadam

¹⁶ Pamatnostādņēs noteiktā uzdevuma nosaukums precizēts rīcības plāna 2012.-2014.gada sagatavošanas procesā atbilstoši saņemtajiem priekšlikumiem

¹⁷ Uzdevums tiek turpināts Latvijas Tūrisma attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam ietvaros (4.4.aktivitāte Pakalpojumu kvalitātes un kvantitātes mērījumu veikšana atbilstoši noteiktām iedzīvotāju grupām, tai skaitā, nosakot personu ar invaliditāti, ģimeņu ar bērniem, senioru apmierinātību par attiecīgā pakalpojuma saturu, pieejamību un kvalitāti).

3.2.12. Sekmēt ģimenei draudzīgas infrastruktūras un vides iekārtošanu (ieskaitot sabiedrisko transportu, iepirkšanās vietas, veselības aprūpes iestādes, citas publisko pakalpojumu institūcijas, bērnu rotaļlaukumu izveidi u.c.)							
3.2.12.1.	Izvērtēt iespējas paplašināt „ģimenes biļetes”	Apzinātas iespējas par jaunas atlaižu kategorijas „daudzbērnu ģimenes” ieviešanu sabiedriskajā transportā	Veikts izvērtējums, un, ja nepieciešams, MK iesniegti priekšlikumi		SM	LM	31.12.2015.
3.2.12.2.	Daudzbērnu ģimeņu kartes – Goda ģimenes kartes ieviešana	Izsniegtas daudzbērnu ģimeņu kartes	Gadā izsniegtas 10 000 kartes		SIF		31.12.2015.
3.2.12.3.	Īstenot pilotprojektu, lai rastu optimālu risinājumu personas sociālo statusu apliecināšanai	Jauns risinājums daudzbērnu ģimenes statusa apliecināšanai	Īstenots pilotprojekts	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	IeM	PMLP	01.03.2016.
3.2.12.4.	Ieviest pastāvīgu risinājumu personas sociālo statusu apliecināšanai	Noteiktas iespējas daudzbērnu ģimenes statusa apliecināšanai, izmantojot vienotu dokumentu	MK iesniegti grozījumi normatīvajos aktos	Iespējams, ERAF projekta ietvaros	IeM	PMLP	01.12.2016.
3.2.13. Veicināt vecāku atpūtu kopā ar bērniem ¹⁸							
3.2.17. Palielināt bērnu ar funkcionāliem traucējumiem aprūpei piemērotu un dažādotu tehnisko palīgīdzekļu piegādi kvantitatīvi un kvalitatīvi							
3.2.17.1.	Palielināt bērnu ar funkcionāliem traucējumiem aprūpei piemērotu un dažādotu tehnisko palīgīdzekļu piegādi kvantitatīvi un kvalitatīvi	Bērni ar funkcionāliem traucējumiem ir nodrošināti ar nepieciešamajiem tehniskajiem palīgīdzekļiem	Bērnu ar funkcionāliem traucējumiem aprūpei piemērotu un dažādotu un kvalitatīvu tehnisko palīgīdzekļu skaits (attiecībā pret pieprasījumu)	LM pamatbudžeta (programmas kods 05.00.00 Valsts sociālie pakalpojumi) ietvaros	LM	NRC „Vaivari”	Ikgadēji
3.2.18. Sekmēt bērnu ar funkcionālajiem traucējumiem iekļaušanu vispārīgajās izglītības iestādēs							
3.2.18.1.	Nodrošināt asistenta pakalpojumus	Atbilstoši piešķirtajam finansējumam nodrošināts asistenta pakalpojums izglītojamajiem ar speciālām	Pakalpojumu skaits	Atbilstoši valsts budžetā piešķirtajam finansējumam	IZM		ikgadēji

¹⁸ Rīcības plānā 2015.-2017.gadam uzdevumam 3.2.13. „Vicināt vecāku atpūtu kopā ar bērniem” pasākumi netiek plānoti, jo Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam ir iekļauta virkne pasākumu veselīga dzīvesveida veicināšanai, tai skaitā fizisko aktivitāšu veicināšanai un popularizēšanai visai sabiedrībā arī bērniem un ģimenēm, īstenojot gan informatīvas kampaņas, gan pasākumus, nometnes u.c. aktivitātes.

		vajadzībām, kuri integrēti vispārējās izglītības iestādēs					
3.2.21. Ieviest iespēju elektroniski pieteikt bērnu pirmsskolas izglītības iestādē ¹⁹							
3.2.22. ²⁰ Īstenot citus atbalsta pasākumus preču, pakalpojumu un vides pieejamībai ģimenēm							
3.2.22.1.	Saglabāt daudz bērnu ģimenes statusu tikmēr, kamēr vecāku apgādībā ir vismaz trīs bērni (tai skaitā arī bērni vecumā no 18 - 24 gadiem, ja tie turpina mācīties)	Daudz bērnu ģimenes bērnu skaitā tiek ieskaitīti bērni līdz 24 gadu vecumam, ja tie turpina mācīties	MK iesniegti grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā		LM		13.05.2015.
3.2.22.2.	Pakāpeniski ieviest veselīgas bezmaksas brīvdienas 4.-6.klašu skolēniem	Nodrošinātas bezmaksas pusdienas arī 4.-6.klašu skolēniem	Veikti grozījumi MK 28.12.2010. noteikumos Nr. 1206 "Kārtība, kādā aprēķina, piešķir un izlieto valsts budžeta līdzekļus pamatizglītības iestādes skolēnu ēdināšanai"		IZM	VM	01.11.2018.
3.2.22.3.	Pārskatīt slimības lapas apmaksas ilgumu slima bērna kopšanas gadījumā	Palielināts valsts apmaksāto slimības lapas dienu skaits slima bērna kopšanas gadījumā	MK iesniegti grozījumi likumā „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu”		LM		01.12.2015.
3.2.22.4.	Izstrādāt MK noteikumu projektu, lai noteiktu kārtību, kādā Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija publisko un dzēš ziņas par parādnieku, un izstrādāt tehnisko risinājumu uzturlīdzekļu parādnieku datu publiskai pieejamībai	Nodrošināta informācijas publiskošana par uzturlīdzekļu parādniekiem	1. Apstiprināšanai MK iesniegts MK noteikumu projekts, kas noteiks kārtību, kādā Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija publisko un dzēš ziņas par parādnieku; 2. No 2015.gada	35 000 euro	TM		1. 05.05.2015. 2. 01.07.2015.

¹⁹ Uzdevumam 3.2.21. pasākumi rīcības plānā 2015.-2017.gadam netiek plānoti, jo Vispārējās izglītības likuma esošā redakcija pieļauj, ka pašvaldības savās dibinātajās pirmsskolas izglītības iestādēs bērnus atļauj pieteikt elektroniski iestādes dibinātāja noteiktajā kārtībā, ievērojot Izglītības likuma un citu likumu noteikumus. Atsevišķas pašvaldības jau ir radījušas šādas iespējas.

²⁰ Jauns, papildus uzdevums, lai norādītu pasākumu, kuru nav iespējams programmēt zem citiem uzdevumiem

			1.jūlija ir publiski pieejamas ziņas par uzturlīdzekļu parādniekiem.				
3.3.3. Pilnveidot ģimenēm, bērniem un pedagogiem pieejamo konsultatīvo atbalstu							
3.3.3.1.	Informēt sabiedrību par ģimenēm ar bērniem pieejamiem atbalsta pakalpojumiem, piemēram, Uzticības tālruņa tematiskajām dienām, konsultatīvajām dienām reģionos u.c.	Veicināta sabiedrības informētība	Informācija LM un VBTAI mājas lapā		VBTAI		Ikgadēji
3.3.3.2.	Nodrošināt iespēju saņemt psiholoģisko palīdzību gadījumos, kad bāriņtiesām jālemj par bērnu tiesību un interešu ievērošanu	Sniegts psiholoģiskais atbalsts	Psihologa konsultāciju ģimenēm ar bērniem krīzes situācijā skaits	Kārtējam gadam piešķirtā LM pamatbudžeta (programmas kods 22.00.00. Bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšana) ietvaros	VBTAI		Ikgadēji
3.3.3.3.	Nodrošināt vecākiem iespēju saņemt valsts juridisko palīdzību bāriņtiesas pieņemtā lēmuma pārsūdzēšanai bērna tiesību un tiesisko interešu aizsardzības lietās	Nodrošināta juridiskās palīdzības pieejamība	Grozījumi Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā		TM	-	No 2016.gada, ikgadēji
3.3.8. Popularizēt Darba likumā paredzētās tiesības (maternitātes un paternitātes atvaļinājums, bērna kopšanas atvaļinājums, papildus brīvdienas daudz bērnu ģimenēm, nepilns darba laiks u.c.)							
3.3.8.1.	Popularizēt sabiedrībā Darba likumā paredzētās tiesības, popularizēt attālināta darba iespējas un aicināt pašvaldības radīt labās prakses piemērus	Veicināta sabiedrības informētība	Informācija Latvijas Televīzijā, Latvijas Radio un LM mājas lapā		NEPLP	LM	Visā periodā
3.3.8.2.	Sniegt sabiedrībai izsmeļošu	Veicināta sabiedrības	Informācija izsūtīta		LM	NEPLP, NVO,	Ikgadēji

	un kvalitatīvu informāciju par normatīvajos aktos paredzētajām tiesībām un ģimenes un darba dzīves savienošanas iespējām (darba laika organizēšanas veidi, dažādu atvaļinājumu un attālināta darba iespējas u.c.)	informētība	dažādiem informācijas kanāliem			LDDK, LBAS, pašvaldības	
3.3.10. Nodrošināt atbalstu ģimenēm, kur apgādnieki zaudējuši darbu (psiholoģiskais atbalsts un palīdzība pēc iespējas ātrāk atrast jaunu darbu) - pārskatīt prioritārās mērķa grupas valsts pakalpojumos bezdarbniekiem un darba meklētājiem							
3.3.10.1.	Nodrošināt specifisku pieeju darbu zaudējušam apgādniekam, kuram ir bērni	Nodrošināts atbalsts darbu zaudējušam apgādniekam, kuram ir bērni	Individuālas psihologa konsultācijas bezdarbniekiem un darba meklētājiem konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu ietvaros	Esošā finansējuma ietvaros (pamatbudžets)	NVA	-	Katru gadu visa gada garumā
3.3.15. Sekmēt skolu un pirmsskolas izglītības iestāžu sadarbību ar vecākiem izglītības ieguves procesā							
3.3.20. Sekmēt informācijas pielāgošanu plašsaziņas līdzekļos ģimenes, bērnu un pusaudžu attīstības vajadzībām							
4. Rīcības virziens: mērķis							
<u>ĢIMENES STABILITĀTE:</u> mazināt ģimeni destabilizējošos faktorus							
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Provizoriskās izmaksas (norādot avotu – valsts, pašvaldības, ES)	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš (ar precizitāti līdz pusgadam)
4.2 ²¹ . Izvērtēt, kādi dati raksturo vardarbības ģimenē izplatību, veikt to ikgadējo apkopošanu, kā arī izvērtēt iespēju veikt regulārus pētījumus vardarbības jomā							
4.2.1.	Veikt ikgadēju vardarbības	Novērtēta vardarbības izplatība	MK iesniegts Pārskats	Valsts budžeta	LM	IEM IC, VM,	Ikgadēji

²¹1.uzdevums „Definēt vardarbību ģimenē” tiek pildīts, TM veidotajai darba grupai strādājot pie likumprojekta par Preventīvajiem piespiedu līdzekļiem.

	ģimenē izplatības un dinamikas analīzi, apkopojot statistikas datus	un veikta dinamikas analīze	<p>par vardarbības ģimenē gadījumiem, to izplatību un dinamiku, t.sk. iekļaujot tajā:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. datus no integrētās iekšlietu informācijas sistēmas apakšsistēmā „Elektroniskais notikumu žurnāls” reģistrētās informācijas par notikumiem (cietsirdība un vardarbība pret nepilngadīgo, tīši miesas bojājumi, izvarošana, ģimenes konflikts, noziedzīgi nodarījumi pret ģimeni); 2. pie kriminālatbildības saukto personu skaitu par nodarījumiem, kas saistīti ar vardarbību ģimenē; 3. par vardarbību pret tuviniekiem notiesāto personu skaits; 4. policijas pieņemtie lēmumi par nošķiršanu un tiesas pieņemtie lēmumi par pagaidu aizsardzību pret vardarbību; 5. no vardarbības ģimenē cietušo personu skaitu, kuriem tikusi sniegta medicīniskā palīdzība ārstniecības 	līdzekļu ietvaros		SPKC, TM, valsts un pašvaldības policija, NVO	
--	---	-----------------------------	---	-------------------	--	---	--

			iestādē; 6. no vardarbības ģimenē cietušo skaitu, kuriem sniegta sociālā rehabilitācija; 7. NVO sniegto palīdzību cietušajiem.				
4.3. Mazināt vardarbības tolerances līmeni sabiedrībā, uzlabot izpratni par vardarbību ģimenē un tās atpazīšanas iespējas							
4.3.1.	Nodrošinātas informatīvās kampaņas, materiāli, pētījumi sabiedrības izpratnes veidošanai par vardarbību ģimenē un tās atpazīšanu (ESF finansējums)	Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Paaugstināt sociālo dienestu darba efektivitāti, darbinieku profesionalitāti un starpinstitucionālo sadarbību darbam ar riska situācijā esošām personām" ietvaros īstenots pilotprojekts "Darbs ar bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem, un vardarbības ģimenē gadījumiem"	Informatīvās kampaņas, pētījumi, informatīvie materiāli	85% ESF finansējums – 253 983 EUR un VB līdzfinansējums 15% - 44 820 EUR ²²	VBTAI	LM Pašvaldības, NVO	Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.- 2020.gadam minēto termiņu ietvaros
4.4. Paplašināt speciālistu zināšanas darbam ar cietušajiem no vardarbības ģimenē ²³							
4.4.1.	Turpināt īstenot dažādu jomu speciālistu apmācības bērnu tiesību aizsardzības jomā (ESF finansējums)	Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Paaugstināt sociālo dienestu darba efektivitāti, darbinieku	Notikušās apmācības; apmācīto speciālistu skaits	85% ESF finansējums – 302 360 EUR un VB līdzfinansējums	VBTAI	LM, Pašvaldības, NVO	Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.- 2020.gadam minēto termiņu ietvaros

²² Kopējais plānotais ESF finansējums specifiskā atbalsta mērķa 9.2.1. "Paaugstināt sociālo dienestu darba efektivitāti, darbinieku profesionalitāti un starpinstitucionālo sadarbību darbam ar riska situācijā esošām personām" ieviešanai ir 11 954 312, t.sk. 85% ESF finansējums – 10 161 165 EUR un VB līdzfinansējums 15% - 1 793 147 EUR. Plānotā pasākuma "Darbs ar bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem, un vardarbības ģimenē gadījumiem" kopējais finansējums ir 2 347 737 EUR, t.sk. 85 % ESF līdzfinansējums – 1 995 577 EUR un VB līdzfinansējums 15% - 352 160 EUR.

²³ Sabiedrības veselības pamatnostādnēs 2014.-2020.gadam ir iekļauts pasākums 4.13.5. „definēt nepieciešamos pasākumus, lai veselības aprūpes speciālisti tiktu regulāri apmācīti par vardarbības jautājumiem. Pasākumu plānots īstenot VB ietvaros un piesaistot ES fondu finansējumu vai citus projektu līdzekļus.

		profesionalitāti un starpinstitucionālo sadarbību darbam ar riska situācijā esošām personām” ietvaros īstenots pilotprojekts “Darbs ar bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem, un vardarbības ģimenē gadījumiem”, kura ietvaros apmācīti speciālisti		s 15% - 53 358 EUR ²⁴			
4.4.2.	Nodrošināt metodisko palīdzību un atbalstu bērnu tiesību aizsardzības un vardarbības profilakses jautājumos	Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Paaugstināt sociālo dienestu darba efektivitāti, darbinieku profesionalitāti un starpinstitucionālo sadarbību darbam ar riska situācijā esošām personām” ietvaros īstenots pilotprojekts “Darbs ar bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem, un vardarbības ģimenē gadījumiem”	1. Speciālistu skaits, kuri saņēmuši konsultatīvo atbalstu un apmācības 2. MK iesniegti MK noteikumi Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Paaugstināt sociālo dienestu darba efektivitāti, darbinieku profesionalitāti un starpinstitucionālo sadarbību darbam ar riska situācijā esošām personām” pasākuma “Darbs ar bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem, un vardarbības ģimenē gadījumiem” īstenošanai	85% ESF finansējums – 483 776 EUR un VB līdzfinansējums 15% - 85 373 EUR ²⁵	1.VBTAI 2. LM	1.Pašvaldības, NVO 2. VBTAI	1. Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.-2020.gadam minēto termiņu ietvaros 2. 30.08.2015.

²⁴ Skatīt informāciju pie 17.atsauces

²⁵ Skatīt informāciju pie 17.atsauces

4.5. Pilnveidot normatīvo regulējumu, lai aizsargātu no vardarbības ģimenē cietušos un rehabilitētu vardarbības veicējus							
4.5.1.	Noteikt kritērijus psiholoģiskās ietekmes seku izvērtēšanai	Noteikti kritēriji	MK iesniegts likumprojekts par grozījumiem likumā „Par krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	TM	VM, LM	31.12.2016.
4.6. Nodrošināt cietušajiem valsts apmaksātas rehabilitējošās programmas, psiholoģisko un juridisko palīdzību. Nodrošināt vardarbības veicējiem sociālās rehabilitācijas programmas ²⁶							
4.7. Noteikt institucionālo mehānismu informācijas apmaiņai un sadarbībai vardarbības ģimenē gadījumos							
4.7.1.	Sekmēt policijas darbinieku, bāriņtiesu darbinieku, sociālo darbinieku situācijai adekvātu, vienveidīgu (standartizētu) rīcību gadījumos, kad ir saņemta informācija par vardarbību ģimenē	Veicināta dažādu jomu speciālistu atbilstoša rīcība vardarbības ģimenē situācijās	Izstrādāta metodika, ietverot kritērijus riska novērtēšanai vardarbības ģimenē gadījumos	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	LM	Pašvaldības, NVO	31.12.2017. ²⁷
4.8. Nodrošināt filmu ar vardarbības ainām demonstrēšanas pirms 22:00 televīzijā aizlieguma ievērošanu ²⁸							
4.9 ²⁹ . Īstenot citus pasākumus ģimenes stabilitātes nodrošināšanai							
4.9.1.	Pievienoties Eiropas Padomes Konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencija)	Nodrošināta Latvijas pievienošanās Stambulas konvencijai	1. MK iesniegts konceptuāls ziņojums par Latvijas situācijas atbilstību Stambulas konvencijas prasībām. 2. MK iesniegts likumprojekts par konvencijas ratificēšanu	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	LM	TM, IeM, VM, IZM	1. 30.12.2015. 2. 01.09.2017.
4.9.2.	Sniegts psiholoģiskais atbalsts ģimenēm ar bērniem krīzes situācijās	Nodrošinātas psihologu konsultācijas ģimenēm ar bērniem krīzes situācijā	Psihologu konsultāciju skaits	Kārtējam gadam piešķirtā LM	VBTAI	Pašvaldības	31.12.2017.

²⁶ Uzdevumam pasākumi netiek plānoti, jo tas izpildīts iepriekšējā rīcības plāna darbības periodā.

²⁷ Pasākuma izpilde iespējama, ja tiek atbalstīts LM sadarbībā ar TM un IeM gatavotais projekta pieteikums *Joint Justice & Daphne call - National or transnational projects to support victims of violence and crime - JUST/2014/SPOB/AG/VICT*.

²⁸ Uzdevumam pasākumi netiek plānoti.

²⁹ Jauns, papildus uzdevums, lai norādītu pasākumus, kurus nav iespējams programmēt zem citiem uzdevumiem

				pamatbudžeta (programmas kods 22.00.00. Bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšana) ietvaros			
4.9.3.	Veicināt proaktīvu rīcību, t.sk., attīstot atbalsta ģimenes un uzticības personas pakalpojumu, sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu nodrošināšanā ģimenēm ar bērniem preventīvi novēršot krīzes situācijas ģimenē ³⁰	Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Paaugstināt sociālo dienestu darba efektivitāti, darbinieku profesionalitāti un starpinstitucionālo sadarbību darbam ar riska situācijā esošām personām" pasākuma "Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās" īstenošanas noteikumi" ietvaros uzlabota pašvaldību sociālo dienestu darbinieku izpratne par preventīvo aktivitāšu uzlabošanu darbā ar ģimenēm ar bērniem krīzes situācijā	Izstrādātas 9 rokasgrāmatas (apzinot praksē izmantotās) darbam ar aktuālām sociālo dienestu klientu mērķgrupām (no psihoaktīvām vielām un azartspēlēm atkarīgas personas; varmākas/vardarbībā cietušas personas; pirmspensijas vecuma personas; ilgstošie (ilgāk par gadu) bezdarbnieki; ilgstošie sociālās palīdzības saņēmēji darbspējas vecumā; ģimenes ar bērniem/ģimenes ar bērniem, jauniešiem, kuriem noteikta invaliditāte (lai novērstu nonākšanu SAC-ā); jaunieši, kuri nemācās, nestrādā, ar uzvedības traucējumiem, trūkst	85% ESF finansējums – 7 247 622 EUR un VB līdzfinansējums 15% - 1 278 993 EUR ³¹	LM	augstskolas, kuras apmāca sociālos darbiniekus, LPS, pašvaldības, plānošanas reģioni, NVO Valsts probācijas dienests	Profesionāla sociālā darba attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam minēto termiņu ietvaros

³⁰ Rīcības plānā 2012. – 2014.gadam 5.2.3.pasākums

³¹ Kopējais plānotais ESF finansējums specifiskā atbalsta mērķa 9.2.1. "Paaugstināt sociālo dienestu darba efektivitāti, darbinieku profesionalitāti un starpinstitucionālo sadarbību darbam ar riska situācijā esošām personām" ieviešanai ir 11 954 312, t.sk. 85% ESF finansējums – 10 161 165 EUR un VB līdzfinansējums 15% - 1 793 147 EUR.

			pamatprasmes neatkarīgai dzīvei; no ieslodzījuma vietām atbrīvotas personas; nepilngadīgie/ jaunie vecāki, kuriem pazeminātas bērna aprūpes prasmes)				
4.9.4.	Nodrošināt atbalsta pasākumus bērniem ar uzvedības traucējumiem (bērni ar deviantu uzvedību)	Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Paaugstināt sociālo dienestu darba efektivitāti, darbinieku profesionalitāti un starpinstitucionālo sadarbību darbam ar riska situācijā esošām personām" pasākuma 9.2.1.3. "Darbs ar bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem, un vardarbības ģimenē gadījumiem" ietvaros īstenots pilotprojekts	1. Izstrādāto atbalsta programmu skaits bērniem 2. Vecāku skaits, kuriem sniegta rekomendācijas bērna uzvedības korekcijai 3. Speciālistu skaits, kuriem sniegta rekomendācijas bērna uzvedības korekcijai	85% ESF finansējums – 955 459 EUR un VB līdzfinansējums 15% - 168 610 EUR ³²	VBTAI	Pašvaldības, Izglītības iestādes, NVO	Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.- 2020.gadam minēto termiņu ietvaros
			4. MK iesniegti MK noteikumi Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Paaugstināt sociālo dienestu darba efektivitāti, darbinieku profesionalitāti un starpinstitucionālo sadarbību darbam ar riska situācijā esošām personām" 9.2.1.3. pasākuma "Darbs ar bērniem ar saskarsmes	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	LM	VBTAI	30.08.2015.

³² Skatīt informāciju pie 17.atsauces

			grūtībām un uzvedības traucējumiem, un vardarbības ģimenē gadījumiem” īstenošanai				
5. Rīcības virziens: mērķis			ĀRPUSĢIMENES APRŪPE: panākt, ka pēc ārpusģimenes aprūpes pakalpojuma saņemšanas bērns ir apguvis sociālās prasmes un ir spējīgs kļūt par pilnvērtīgu sabiedrības locekli ar neizkropļotu izpratni par ģimeni, tās dibināšanu, vecāku lomu tajā un bērnu audzināšanu				
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Provizoriskās izmaksas (norādot avotu – valsts, pašvaldības, ES)	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš (ar precizitāti līdz pusgamam)
5.1. Sekmēt jauniešu sagatavotību dzīvei pēc ārpusģimenes aprūpes							
5.1.1.	Radīt iespēju vidusskolas vecuma jauniešiem, kuri uzturas pašvaldību bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādēs, praktizēt patstāvīgās dzīves iemaņas, dzīvojot atsevišķi no citu vecuma grupu bērniem	Pašvaldību un citu organizāciju bērnu aprūpes iestādēs esošie jaunieši apguvuši pastāvīgai dzīvei nepieciešamās iemaņas	Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.3.1. specifiskā atbalsta mērķa “Attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā” 9.3.1.1. pasākuma	85% ERAF finansējums – 37 775 681 EUR un VB līdzfinansējums 15% - 4 188 081 EUR ³³	Plānošanas reģioni	Pakalpojumu sniedzēji, pašvaldības, NVO	Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.- 2020.gadam minēto termiņu ietvaros

³³ Kopējais plānotais ERAF finansējums specifiskā atbalsta mērķa 9.3.1. “Attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā” 9.3.1.1. pasākuma “Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai” ieviešanai ir 44 441 977 EUR, t.sk. 85% ERAF finansējums – 37 775 681 EUR un VB līdzfinansējums 15% - 4 188 081 EUR. Pasākuma ietvaros plānots gan izveidot ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu, gan “jauniešu mājas” ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem, gan arī izveidot nepieciešamie sabiedrībā balstītie pakalpojumi pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem. ERAF finansējuma izlietojums ir ciešā sinerģijā ar specifiskā atbalsta mērķa 9.2.2. “Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” pasākuma “Deinstitucionalizācija” ietvaros izstrādātajiem reģionāliem deinstitucionalizācijas plāniem, tādejādi pašlaik nav iespējams noteikt precīzu finansējumu konkrētām aktivitātēm.

			“Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai” ietvaros izveidotas “jauniešu mājas”				
			MK iesniegti MK noteikumi Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.3.1. specifiskā atbalsta mērķa “Attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā” 9.3.1.1. pasākuma “Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai” īstenošanai	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	LM	Plānošanas reģioni, LPS, NVO	30.08.2016.
5.1.2.	Uzlabot pašvaldību bērnu ārpusģimenes aprūpes iestāžu darbinieku zināšanas un prasmes sagatavot bērnus dzīvei pēc ārpusģimenes aprūpes beigām	Pašvaldību un citu organizāciju bērnu aprūpes iestāžu speciālisti apguvuši zināšanas par nepieciešamā atbalsta nodrošināšanu ārpusģimenes aprūpēs esošajiem jauniešiem pastāvīgās dzīves uzsākšanai	1. Īstenots Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācijas projekts “Bērnu aprūpē strādājošo speciālistu apmācība”	Eiropas Komisijas finansējums, kopējais projekta finansējums ir 999 618 EUR, t.sk. Latvijas (NVO) līdzfinansējums 44 948 EUR	Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija	LM, VBTAI, Rīgas Pašvaldības Bērnu un jauniešu centrs, Latvijas Sociālo darbinieku biedrība	31.12.2016.
			2. Darbības programmas “Izaugsme	ESF finansējums	Plānošanas reģioni	Pakalpojumu sniedzēji,	Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu attīstībai

			<p>un nodarbinātība” 9.2.2.specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” 9.2.2.1.pasākuma “Deinstitutionalizācija” ietvaros apmācīti speciālisti darbam ar jauniešiem “jauniešu mājās”</p>	<p>SAM 9.2.2. “palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” pasākuma “Deinstitutionalizācija” ietvaros³⁴</p>		pašvaldības, VBTAI, NVO	2014.- 2020.gadam minēto termiņu ietvaros
			3. Izglītojošo semināru skaits gadā	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	VBTAI	Pakalpojumu sniedzēji, pašvaldības, NVO	31.12.2017.
5.1.3.	Radīt iespēju ārpusģimenes aprūpē esošam bērnam saņemt psiholoģisku atbalstu ārpus iestādes	Nodrošināts psiholoģisks atbalsts pirms patstāvīgas dzīves uzsākšanas, kā arī tās laikā līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai	Sniegto psihologu konsultāciju skaits gadā	Kārtējam gadam piešķirtā LM pamatbudžeta (programmas kods 22.00.00. Bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšana)	Pašvaldības	VBTAI	31.12.2017.
5.1.4.	Nodrošināt pašvaldību sociālo	Sniegts psihosociāls atbalsts	MK iesniegti grozījumi	Valsts budžeta	LM		Normatīvajos aktos

³⁴ Skatīt informāciju pie 5.atsauces.

	dienestu regulāru pilngadību sasnieguša bērna uzraudzību vai vajadzību apzināšanu un attiecīgi nodrošināt nepieciešamos atbalsta pasākumus vismaz 2 gadus pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās	ārpusģimenes aprūpē esošam bērnam pēc pilngadības sasniegšanas un patstāvīgas dzīves uzsākšanas	MK 15.11.2005. noteikumos Nr.857 "Noteikumi par sociālajām garantijām bārenim un bez vecāku gādības palikušam bērnam, kurš ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās"	līdzekļu ietvaros			noteiktajā kārtībā un termiņā pēc likumprojekta "Grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma" (Saeimas reģ.Nr.148/Lp12) pieņemšanas Saeimas otrajā lasījumā
		Sociālie dienesti izstrādā sociālās rehabilitācijas plānu un veic sociālo darbu ar pilngadību sasniegušajiem ārpusģimenes aprūpē bijušajiem bērniem un attiecīgi nodrošina nepieciešamos atbalsta pasākumus	1. Izstrādāto plānu skaits gadā 2. Izstrādāto plānu īpatsvars pret pilngadību sasniegušo ārpusģimenes aprūpē bijušo bērnu skaitu gadā	Pašvaldības budžeta līdzekļu ietvaros	Pašvaldības	LM	Ikgadēji pēc likumprojekta "Grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma" (Saeimas reģ.Nr.148/Lp12) pieņemšanas
5.2. Izglītēt personas, kuras ikdienas darbā saskaras ar ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem							
5.2.1.	Uzlabot lēmumu par ārpusģimenes aprūpes formas izvēles kvalitāti, pēc iespējas mazinot iespēju bērnam nonākt bērnu aprūpes iestādē vai gadījumā, ja bērns nonācis bērnu aprūpes iestādē, pēc iespējas ātrāk nodrošināt bērna nonākšanu ģimeniskā vidē	Speciālistiem darbā ar bērnu, kurš nonācis ārpusģimenes aprūpē, ir uzlabojusies izpratne par Bērnu tiesību aizsardzības likuma 27.panta trešā panta un trešo (prim) panta piemērošanu praksē	Semināru skaits valsts un pašvaldību iestāžu darbiniekiem (sociālie dienesti, bāriņtiesas, bērnu aprūpes iestādes u.c.), kuri ir iesaistīti lēmumu pieņemšanā saistībā ar bērna ārpusģimenes aprūpes nodrošināšanu, gadā	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	VBTAI	-	31.12.2017.
5.2.2.	Attīstīt prasmi veicināt ārpusģimenes aprūpē esošu bērnu līdzdalību lēmumu attiecībā uz sevi pieņemšanā	Speciālisti darbā ar ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem ievēro ANO konvencijā par bērnu tiesībām un EQ24 bērna aprūpes standartos noteiktos principus	1. Semināru skaits valsts un pašvaldību iestāžu darbiniekiem, kuri pieņem lēmumus saistībā ar ārpusģimenes aprūpi, gadā	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	VBTAI	Pašvaldības, NVO	31.12.2017.

			2. Ikgadēji veikts monitorings par lēmumu pieņemšanas procesu un seminārā iegūto zināšanu pielietojumu praksē	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	VBTAI	Pašvaldības, NVO	31.12.2017.
			3. Īstenots Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācijas projekts "Bērnu aprūpē strādājošo speciālistu apmācība"	Eiropas Komisijas finansējums, kopējais projekta finansējums ir 999 618 EUR, t.sk. Latvijas (NVO) līdzfinansējums 44 948 EUR	Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija	LM, VBTAI, Rīgas Pašvaldības Bērnu un jauniešu centrs, Latvijas Sociālo darbinieku biedrība	31.12.2016.
5.2.3.	Uzlabot izpratni par audžuģimeni kā ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu sniedzēju, tai nepieciešamajiem atbalsta pakalpojumiem un sadarbības ar to veidiem	Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.2.2.specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem" 9.2.2.1.pasākuma "Deinstitucionalizācija" ietvaros īstenoti semināri un izglītojoši, informatīvi pasākumi pašvaldībām, pašvaldību sociālajiem dienestiem un bāriņtiesām	1. Pieaudzis audžuģimeņu skaits attiecībā pret iepriekšējo gadu	ESF finansējums SAM 9.2.2. "palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem" pasākuma "Deinstitucion	Plānošanas reģioni	Pakalpojumu sniedzēji, pašvaldības, VBTAI, NVO	Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.- 2020.gadam minēto termiņu ietvaros

				alizācija” ietvaros ³⁵			
			2. Izglītojošo semināru skaits gadā	Kārtējam gadam piešķirtā LM pamatbudžeta (programmas kods 22.00.00. Bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšana)	VBTAI	Pašvaldības, NVO	Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.- 2020.gadam minēto termiņu ietvaros
5.2.4.	Izstrādāt ieteikumus ģimeniskai videi pietuvinātu aprūpes pakalpojumu attīstībai ³⁶	Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.2.specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” 9.2.2.1.pasākuma “Deinstitucionalizācija” ietvaros veicināta ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu attīstība bērnu aprūpes iestādēs	1. Izstrādāti ieteikumi pašvaldībām	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	LM, VBTAI	Pašvaldības NVO	2015.gada 2.pusgads
			2. Apmācīti speciālisti darbam ar bērniem ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā	ESF finansējums SAM 9.2.2. “palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo	Plānošanas reģioni	Pakalpojumu sniedzēji, pašvaldības, VBTAI, NVO	Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.- 2020.gadam minēto termiņu ietvaros

³⁵ Skatīt informāciju pie 5.atsauces.

³⁶ Rīcības plānā 2012. – 2014.gadam minētais 5.2.4.pasākums.

				pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” pasākuma “Deinstitutionalizācija” ietvaros ³⁷			
5.2.5.	Nodrošināt informācijas savlaicīgu apriti par ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem	1. Nodrošināta informācijas ievade Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēmā par bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem arī pēc pilngadības sasniegšanas, kas ir nepieciešams, lai sniegtu sociālās garantijas minētajām personām	1. MK iesniegts likumprojekts “Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā”	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	LM	TM, IEM, VARAM, Pakalpojumu sniedzēji, pašvaldības, NVO	31.12.2016.
			2. MK iesniegti grozījumi MK 2014.gada 25.marta noteikumos Nr.157 "Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēmas noteikumi",		IEM	LM, TM	01.06.2017.
		2. Nodrošināta piekļuve Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēmai bērnu aprūpes iestādēm.	MK iesniegts likumprojekts “Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā”		LM	TM, IEM, VARAM, Pakalpojumu sniedzēji, pašvaldības, NVO	31.12.2016.
		3. Darbības programmas	Izstrādātas 5 sadarbības	85% ESF	LM	DVI; FKTK;	Profesionāla sociālā

³⁷ Skatīt informāciju pie 5.atsauces.

		<p>“Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Paaugstināt sociālo dienestu darba efektivitāti, darbinieku profesionālītāti un starpinstitucionālo sadarbību darbam ar riska situācijā esošām personām” pasākuma “Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās” īstenošanas noteikumi” ietvaros uzlabota starpinstitucionālā un starpprofesionālā sadarbība</p>	<p>modeļi/vadlīnijas starp: <ul style="list-style-type: none"> • sociālo dienestu, sociālajiem darbiniekiem un NVA un tās darbiniekiem; • sociālo dienestu, sociālajiem darbiniekiem un ārstniecības iestādēm, ārstniecības personām; • sociālo dienestu, sociālajiem darbiniekiem un izglītības iestādēm, pedagogiem; • sociālo dienestu, sociālajiem darbiniekiem un Valsts probācijas dienestu un tā amatpersonām, tiesībsargājošām iestādēm, policistiem; • sociālo dienestu, sociālajiem darbiniekiem un bāriņtiesu un tās darbiniekiem (apkopot Latvijā izstrādātos un aprobētos modeļus, izanalizēt situāciju ārvalstīs, izstrādāt vadlīnijas) </p>	<p>finansējums – 7 247 622 EUR un VB līdzfinansējums 15% - 1 278 993 EUR³⁸</p>		<p>FM; IeM; IZM; NVA; LPS; pašvaldības; plānošanas reģioni; SD NVO (Latvijas Pašvaldību sociālo dienestu vadītāju apvienība, Latvijas Profesionālo sociālā darba speciālistu asociācija, SD biedrība u.c.); sociālie dienesti; TM; VARAM; VBTAI; VM</p>	<p>darba attīstības pamatnostādnēs 2014.- 2020.gadam minēto termiņu ietvaros</p>
5.2.6.	<p>Nodrošināt vienotu bērnu, kuri atrodas bērnu aprūpes institūcijā, izvērtēšanas</p>	<p>Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.2. specifiskā atbalsta mērķa</p>	<p>1. Izstrādāti bērnu, kurš atrodas bērnu aprūpes iestādēs, vērtēšanas</p>	<p>Valsts budžeta līdzekļu ietvaros</p>	LM	VBTAI, NVO	31.12.2015.

³⁸ Skatīt informāciju pie 24.atsauces.

	procesu	“Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” 9.2.2.1.pasākuma “Deinstitutionalizācija” ietvaros nodrošināts bērnu, kurš atrodas bērnu aprūpes iestādē, individuālo vajadzību novērtējums un izstrādāts atbalsta plāns	kritēriji un metodika individuālā izvērtējuma veikšanai, kas ievietota LM tīmekļa vietnē				
			2. Izstrādāto bērnu individuālo atbalsta plānu (DI) skaits	ESF finansējums SAM 9.2.2. “palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” pasākuma “Deinstitutionalizācija” ietvaros ³⁹	Plānošanas reģioni	LM, VBTAI, LPS, pašvaldības, NVO	Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.- 2020.gadam minēto termiņu ietvaros
5.3. Izglītot potenciālās audžuģimenes							
5.3.1.	Popularizēt audžuģimenes kā vienu no ārpusģimenes aprūpes formām	Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.2.specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību	Īstenoti informatīvi izglītojoši pasākumi audžuģimeņu, aizbildņu un adoptētāju piesaistei		Plānošanas reģioni	Pašvaldības, VBTAI, LM, NVO	Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.- 2020.gadam minēto termiņu ietvaros

³⁹ Skatīt informāciju pie 5.atsauces.

		personām ar invaliditāti un bērniem” 9.2.2.1.pasākuma “Deinstitucionalizācija” ietvaros sabiedrība un speciālisti ir informēti par audžuģimenes būtību, pienākumiem un lomu ārpusģimenes aprūpē esoša bērna aprūpes nodrošināšanā					
		Nodrošināta informācija jaunajām audžuģimenēm – kā kļūt par audžuģimeni, līdzšinējo audžuģimeņu pieredzi, stereotipu laušanu u.c.	Īstenota informatīvā kampaņa “Palīdzī bērnam izaugt!”		LM	VBTAI	31.12.2017.
5.3.2.	Potenciālās audžuģimenes iepazīstināt ar bērnu tiesību jautājumiem	Nodrošinātas potenciālo audžuģimeņu apmācības	Personu skaits gadā, kas noklausījušās obligāto apmācību programmu audžuģimenēm (pirms statusa iegūšanas)	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	VBTAI	-	31.12.2017.
5.3.3.	Izvērtēt iespēju ieviest audžuģimeņu statusa izvērtēšanas kritērijus	Izvērtēta iespēja un nepieciešamības gadījumā veiktas nepieciešamās darbības, lai no 2017.gada ieviestu specializētās audžuģimenes	1. MK iesniegti grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā 2. MK iesniegti grozījumi MK 19.12.2006. noteikumos Nr.1036 „Audžuģimenes noteikumi”	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	LM	VBTAI, pašvaldības	1. 01.12.2016. 2. Pēc grozījumu Bērnu tiesību aizsardzības likumā pieņemšanas Saeimas otrajā lasījumā
5.3.4.	Izstrādāt jaunu apmācību programmu audžuģimenēm	Izstrādāta jauna apmācību programma	MK iesniegti grozījumi MK 19.12.2006. noteikumos Nr.1036 „Audžuģimenes noteikumi”	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	LM	VBTAI	01.05.2015.
		Apmācību programmā iekļautas	MK iesniegti grozījumi			VBTAI, NVO	01.12.2016.

		tēmas specializētajām audžuģimenēm, t.sk. par bērnu vecumā līdz 3 gadiem aprūpi ⁴⁰	MK 19.12.2006. noteikumos Nr.1036 „Audžuģimenes noteikumi”				
5.3.5.	Iepazīstināt audžuģimenes ar aktualitātēm bērnu tiesību aizsardzībā	Nodrošināti audžuģimeņu pilnveides semināri	Personu skaits gadā, kas noklausījušās audžuģimeņu papildu apmācības programmu	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	VBTAI	-	31.12.2017.
5.3.6.	Pilnveidot audžuģimeņu izvērtēšanas procesu	Ieviesti kritēriji audžuģimeņu statusa izvērtēšanai, t.sk., ņemot vērā Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72.pantā minētos nosacījumus	MK iesniegti grozījumi MK 19.12.2006. noteikumos Nr.1036 „Audžuģimenes noteikumi”	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	LM	VBTAI	01.12.2016.
5.4. Sekmēt ģimenisku vidi ārpusģimenes aprūpes iestādēs, optimizējot iestāžu un bērnu grupu lielumu							
5.4.1.	Turpināt bērna aprūpes iestāžu reorganizāciju, veidojot iestādes atvērtākas un atbilstošākas sabiedrības vajadzību nodrošināšanai	1. Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.2.specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” 9.2.2.1.pasākuma “Deinstitucionalizācija” ietvaros izstrādāti bērnu aprūpes iestāžu reorganizācijas plāni, t.sk. nosakot tālāko sniegto pakalpojumu klāstu, primāri ņemot vērā ģimenēm ar bērniem nepieciešamo atbalstu	Bērnu aprūpes iestāžu reorganizācijas plānu skaits	ESF finansējums SAM 9.2.2. “Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” pasākuma “Deinstitucion	Plānošanas reģioni	Pašvaldības, pakalpojumu sniedzēji, NVO, LM	Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.- 2020.gadam minēto termiņu ietvaros

⁴⁰ Rīcības plānā 2012. – 2014.gadam minētais 5.3.4.pasākums

			alizācija” ietvaros ⁴¹			
	2. Uzsākta bērnu aprūpes iestāžu reorganizācija	Bērnu aprūpes iestādes gadā, kuras piedāvā papildus pakalpojumus, piem., ģimenes atbalsta centru, „jauniešu mājas”, krīzes centru, „bēbīšu skolu” u.tml.	Valsts budžeta līdzekļi 1 408 643 EUR apmērā ⁴²	Pašvaldības	LM	Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.- 2020.gadam minēto termiņu ietvaros
	3. Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.3.1.specifiskā atbalsta mērķa “Attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā” 9.3.1.1. pasākuma “Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai” ietvaros uzsākta bērnu aprūpes institūciju pārveide par ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu sniedzēju	1. Bērnu skaits, kuriem bērnu aprūpes iestādēs nodrošināts ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums 2. Ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu izveidoto grupu skaits 3. MK iesniegti MK noteikumi Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.3.1. specifiskā atbalsta mērķa “Attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar	85% ERAF finansējums – 37 775 681 EUR un VB līdzfinansējums 15% - 4 188 081 EUR ⁴³	Plānošanas reģionu	Pakalpojumu sniedzēji, pašvaldības, VBTAI, NVO	Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.- 2020.gadam minēto termiņu ietvaros
			Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	LM	Plānošanas reģioni, LPS, NVO	30.08.2016.

⁴¹ Skatīt informāciju pie 5.atsauces.

⁴² Pasākumu plānots īstenot ciešā sinerģijā ar ESF SAM 9.2.2. “Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” pasākuma “Deinstitucionalizācija” ietvaros izstrādātajiem deinstitucionalizācijas plāniem un ERAF SAM 9.3.1. “Attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā” 9.3.1.1. pasākuma “Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai” ieviešanu

⁴³ Skatīt informāciju pie 26.atsauces.

			invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā” 9.3.1.1. pasākuma “Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai” īstenošanai				
5.4.2.	Ieviest „Quality4Children” (Standarti bērnu ārpusģimenes aprūpei Eiropā) standartu, nosakot, ka bērnu aprūpes iestādēs bērnu skaits grupā nepārsniedz 8 bērnus	1. Izveidots jauns sociālais pakalpojums - ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums 2. Noteikts uzturēšanās ilgums bērnu aprūpes iestādēs bērniem vecumā no 0 līdz 3 gadiem un no 4 līdz 18 gadiem	MK iesniegti jauni MK noteikumi „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” MK iesniegti grozījumi MK 21.04.2008. noteikumos Nr.288 “Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības saņemšanas kārtība”		LM		Pamatnostādnēs sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.- 2020.gadam minēto termiņu ietvaros
					LM	LPS, NVO	31.12.2017.
5.5 ⁴⁴ . Īstenot citus atbalsta pasākumus ārpusģimenes aprūpes jomā							
5.5.1.	Nodrošināt psiholoģisko atbalstu audžuģimenēm un adoptētājiem	Palielināt psiholoģiskā atbalsta iespējas (valsts apmaksātas atbalsta grupas, psihologa konsultācijas) audžuģimenēm un aizbīdņiem	Psiholoģisko atbalstu saņēmušo audžuģimeņu un aizbīdņu skaits; Valsts apmaksāto psihologu konsultāciju skaits; Atbalsta grupu skaits; Pašpalīdzības grupu skaits	2016.g. – 507 393 EUR 2017.g. – 527 151 EUR 2018.g. – 527 151 EUR	VBTAI	LM	31.12.2017.
5.5.2.	Palielināt pabalsta aizbīdņim un audžuģimenei par bērna uzturēšanu apmēru ⁴⁵	Palielināts pabalsts bērna uzturam aizbīdņībā un audžuģimenē: no 2016.gada aizbīdņiem pabalsts noteikts minimālo uzturlīdzekļu apmērā;	MK iesniegti grozījumi MK 22.12.2009. noteikumos Nr.1643 "Kārtība, kādā piešķir un izmaksā pabalstu	2016.g. – 4 104 442 EUR 2017.g. – 4 288 598	LM		01.12.2015. un 01.12.2017.

⁴⁴ Jauns, papildus uzdevums, lai norādītu pasākumu, kuru nav iespējams programmēt zem citiem uzdevumiem

⁴⁵ Pasākuma nosaukums mainīts atbilstoši MK apstiprinātai koncepcijai "Par adopcijas un ārpusģimenes aprūpes sistēmu pilnveidošanu".

		no 2018.gada pabalsts aizbildņiem un audžuģimenēm noteikts dubultā minimālo uzturlīdzekļu apmērā	aizbildnim par bērna uzturēšanu" un grozījumi MK 19.12.2006. noteikumos Nr.1036 "Audžuģimenes noteikumi"	EUR 2018.g. – 12 079 718 EUR			
5.5.4.	Izvērtēt valsts un pašvaldību kompetenci ārpusģimenes aprūpes nodrošināšanai un sagatavot priekšlikumus iespējamiem risinājumiem turpmākai finansēšanas kārtībai bērnu ārpusģimenes aprūpes nodrošināšanai	Izvērtēt nepieciešamību noteikt vienotu paraugu izmaksām par bērna aprūpei nepieciešamo, lai novērstu situāciju, ka pašvaldības izvēlas lētāko risinājumu	MK iesniegti MK noteikumi par Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.2.2. specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem" ietvaros plānotās aktivitātes "Individuālais budžets" ieviešanu	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	LM	Plānošanas reģioni, pašvaldības	31.12.2015.
		MK lēmums par tālāku rīcību turpmākai finansēšanas kārtībai bērnu ārpusģimenes aprūpes nodrošināšanai	MK iesniegts konceptuālais ziņojums	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	LM	VARAM, LPS	30.06.2017.
5.5.5.	Izvērtēt esošo tiesisko regulējumu uzturlīdzekļu piedziņai no bērnu vecākiem par labu aizbildnim	MK lēmums par tālāku rīcību tiesiskā regulējuma pilnveidošanai uzturlīdzekļu piedziņai no bērnu vecākiem par labu aizbildnim	Izvērtēts esošais tiesiskais regulējums uzturlīdzekļu piedziņai no bērnu vecākiem par labu aizbildnim	Valsts budžeta līdzekļu ietvaros	TM	LM	30.09.2016.

